

Sf. Ierarhi Marturisitori: Ilie Iorest si Sava - 24 aprilie

Sf. Ierarhi Marturisitori: Ilie Iorest și Sava Mitropolicii Transilvaniei Sf. Ierarh Sava Brancovici Între viciile care s-au ridicat împotriva încercărilor de calvinizare a credincioșilor din Transilvania trebuie așezat la loc de cinste și mitropolitul Sava Brancovici, urmaș vrednic, la câțiva ani, al mitropolitului Ilie Iorest. Viitorul mitropolit făcea parte dintr-o veche familie sărbească, originară din provinciile Hercegovinei. Din pricina expansiunilor otomane, această familie a fost nevoită, pe la sfârșitul secolului al XVI-lea, să se refugieze în provinciile Aradului, unde trăind printre români, a fost sub influența unui proces de românizare, fapt ce se desprinde și din semnăturile mitropolitului, care semnează uneori cu „Brâncoveanu” în loc de Brancovici. S-a născut în jurul anului 1620, în localitatea Ineu, primind din Botez numele de Simeon. Dintre frații săi a făcut parte și unul pe nume Gheorghe, mai mic decât el, care a fost înalt dregător în bara Ardealului, și care s-a ocupat cu scrierea Cronicii sărbești, din care putem afla multe detalii privind viața vrednicului mitropolit. De menționat că tatăl său a fost căpitan de oaste în armata lui Mihai Viteazul. Tânărul Simeon a învățat carte la casa părintească, apoi a călătorit prin Ungaria, Serbia și Bulgaria, și în cele din urmă s-a îndreptat spre mănăstirea Comana, la sud de București, unde se găsea viciul Longhin Brancovici, unchiul său. Acolo și-a completat învățătura, dar aflând de moartea tatălui său, s-a reîntors acasă și s-a căsătorit, având și copii, care însă au murit de mici. Murind protopopul Ineului, Gheorghe Brancovici, o altă rudă a lui Simeon, credincioșii de acolo l-au rugat să-l închine viața slujirii lui Dumnezeu. Răspunzând dorințelor acestora, va pleca la Târgoviște, unde va fi hirotonit preot, de mitropolitul Ștefan al Ungrovlahiei. Întorcându-se acasă, la Ineu, aflându-se că soția sa murise, iar mama sa se călugărise, ceea ce va schimba total viața tânărului preot-protopop. Va povesti mai mulți ani la Ineu, ca protopop, îngrijindu-se nu numai de nevoile duhovnicești ale parohicilor săi, ci și de apăsătorii în fața cătorigitorilor turci. În 1656, murind mitropolitul Simion Ștefan al Transilvaniei, soborul întrunit la Alba-Iulia pentru alegerea unui nou mitropolit l-a găsit vrednic pentru această slujire pe protopopul-veduv din Ineu, Simeon Brancovici. De aceea, va pleca la Târgoviște unde va fi tuns în monahism cu numele de Sava, după care tot aici va fi hirotonit arhiepiscop, în data de 16 septembrie 1656. Înscris cu daruri, oferite de domnitorul Constantin Șerban Basarab, s-a reîntors la turma sa duhovnicească fiind primit cu mare cinste în reședința sa din Alba-Iulia. Mitropolitul Sava s-a aflat în această înaltă slujire arhiepiscopală timp de 24 de ani. Deși îndelungat, povestea sa a fost mult tulburată de încercările de calvinizare a românilor ortodocși din Transilvania, acțiuni sprijinite de învingătorii principii Transilvaniei, dar și de războaiele și schimbările primilor ani ai acestei povestiri. În ciuda acestor greutăți, vrednicul ierarh s-a străduit să ridice și să întărească Biserica strămoșilor săi, folosind limba română în cult și propovăduirea Evangheliei. În iulie 1660, mitropolitul Sava este alungat din scaun, dar după trei ani, în 1662 este readus în scaunul viciului. La începutul anului 1668, datorită lipsurilor materiale, pleacă în Rusia după ajutoare, așa cum făcuseră înaintașii săi, Ilie Iorest. Aici va lua contact cu Biserica Rusă și cu barul Rusiei, iar în urma acestor dialoguri, se va întoarce în țară cu un ajutor bănesc substanțial. Totodată va dobândi privilegiul ca la fiecare 7 ani, el și urmașii săi în scaunul viciului, să poată merge în Rusia după milostenie. Datorită acestei călătorii, pentru mitropolit va începe o perioadă de asuprirea din partea principelui Mihail Apafi și a conducătorilor confesiunii calvine. Cu toate acestea, la începutul anului 1670, viciul Sava va pleca într-o călătorie în bara Românească, unde va obține o dănie anuală de 6000 de bani. În 1672, viciul Sava va sfârși două așezăminte bisericești, mănăstirea Moisei din Maramureș și biserica din Vlădeni, lângă Brașov, care fusese renovată. În anul 1675, adunând în soborul clerului din Mitropolia sa, a luat o serie de hotărâri, sub forma a două așezăminte sobornicești. Aceste hotărâri priveau în special românizarea slujbelor bisericești, îndatorirea preoților de a catehiza copiii în biserică, în lupta împotriva superstițiilor, întărirea vieții religioasă și morale a parohicilor, precum și pedepse pentru cei ce nesocoteau canoanele și rânduielile tradiționale ortodoxe. menționăm faptul că acum avem, pentru prima oară precizat în scris, în Transilvania, marea româniștii slujbelor bisericești. De aici putem conchizi că viciul Sava era preocupat de înlocuirea limbii slavone din cult cu cea românească, lucru realizat și de marele contemporan al său, mitropolitul Dosoftei al Moldovei. În anii următori, datorită înțelepciunii mitropolitului, clerul ortodox transilvănean obținea câteva diplome deosebit de favorabile. Toată această frumoasă lucrare bisericească a fost întreruptă în 1680, când datorită unor intrigi calvine, mitropolitul Sava a fost arestat, bătut și judecat, iar averea sa, alcătuită în mare parte din cărți, vase liturgice, a fost confiscată. Judecata s-a făcut conform canoanelor calvine și, iar în urma ei, mitropolitul a fost întemnițat la Alba-Iulia. Aici, în închisoare, viciul Sava va suferi un aspru tratament, fiind bătut și batjocorit adeseori. După trei ani de întemnițare, mitropolitul a fost eliberat din răciuni politice, de principele Mihail Apafi. Bătăliile bolnav, vrednicul ierarh va trece în curând la cele veșnice, prin aprilie 1683. Pentru strădaniile sale depuse pentru apăsătorii ortodoxiei transilvăne, atât pentru suferințele rădate spre sfârșitul vieții, acest vrednic ierarh a fost socotit de urmași un mucenic al legii strămoșești. De aceea, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române îl va trece în rândurile sfinților, împreună cu alt vrednic ierarh transilvănean, Ilie Iorest, la data de 21 octombrie 1955, hotărând ca amândoi să fie prăznuți la aceeași dată, și anume 24 aprilie.

Sf. Ierarh Ilie Iorest

Între mitropolicii de vrednic pomenire ai Transilvaniei se află la loc de cinste și Sfântul Ierarh și Marturisitor Ilie Iorest, care a povestit la Alba-Iulia între anii 1640-1643. De numele lui, ca și de acela al altui vrednic mitropolit, Sava Brancovici, se leagă o energică acțiune de apăsare a Ortodoxiei în Transilvania, în fața încercărilor de calvinizare a românilor de atunci, motiv pentru care aceștia se prăznuiesc împreună. Acest vrednic mitropolit s-a născut prin provinciile învecinate cu Moldova ale Transilvaniei, probabil Maramureș (deoarece se cunoaște faptul că a fost dat la învățătură în Moldova), ca fiu al unei familii de cărâni, primind din Botez numele de Ilie. Va intra de tânăr în mănăstirea, la Putna, unde va învăța carte și rânduielile bisericești și unde va fi călugărit sub numele de Iorest. Tânărul călugăr va arăta râvnă pentru împlinirea tuturor rânduielilor monahale, iubind învățătura. Va deveni caligraf și pictor de icoane, și datorită vredniciei sale va fi hirotonit ieromonah, în 1625, ceea ce ne îndreptă să credem că s-a născut în jurul anului 1600, în zilele de glorie ale lui Mihai Viteazul, care înfăptuise prima uniune politică a celor trei țări românești. În 1637 Cuviosul Iorest era egumen al mănăstirii Putna, așa cum putem afla dintr-o însemnare de pe un manuscris slavon a unei lucrări care are ca autor pe Simion Metafrastul. În 1640, la 3 septembrie, mitropolitul

Ghenadie al II-lea la Transilvaniei se muta la cele ve_nice. Ca urmare, au fost necesare alegeri de mitropolit. Candidatii erau în număr de trei: Meletie Macedoneanul, egumenul mîn_stirii Govora, protopopul din Hăceg, „moldoveanul”; Iorest, propus de Vasile Lupu. În urma alegerilor, Cuviosul Iorest va fi numit mitropolit al Transilvaniei. Va fi hirotonit la Târgovi_te, de c tre mitropolitul Teofil care p storea atunci. Din activitatea sa ca mitropolit se cunosc puține lucruri. În tot timpul p storirii sale, a f cut vizite canonice în toat Transilvania pentru a cunoa_te starea Bisericii, atât cea material , cât _i cea spiritual . A depus eforturi intense pentru p strarea credinței str bune, în fața tendinței de calvinizare _i catolicizare a zonei, propov duind prin sate _i hirotonind preoți cucernici _i înv caci. Acestea au atras asupra sa uneltirile cărmuitorilor politici calvini ai Transilvaniei. astfel c după 3 ani de p storire vrednic , vl dica Iorest va fi alungat din scaun, în februarie 1643, _i întemnicat la Belgrad, unde a p timit timp de 9 luni, împreună cu alți preoți _i c lug ri ortodoc_i. Motivele reale ale înl tur rii sale au fost împotrivirea sa la presiunile ce se f ceau din partea calvinilor de a contribui la r spîndirea înv c turii calvine, mai ales prin cunoscutul Catehism calvinesc, redactat _i tip rit în române_te în 1642, cât _i anumite rațiuni de ordin politic, determinate de în sprirea relațiilor între Vasile Lupu, care îl recomandase ca mitropolit, _i principele Gheorghe Rákoczy I. Prin noiembrie 1643, Vl dica Iorest a fost eliberat din închisoare, în schimbul unei sume de 1000 de taleri, pe care neavîndu-i, a_a cum m rturisesc documentele vremii, s-au dat chez _ie pentru el 24 de credinco_i. Pentru r scump rarea chez _iei, vl dica Iorest va pleca la Putna, pentru a strînge banii necesari. În iunie 1645, va pleca în Rusia, însoțit de c lug rul Gherman _i de nepotul s u, Jurca, pentru a continua strîngerea de ajutoare. Aici va cere ajutorul carului, Mihail Feodorovici Romanov, c ruia îi va prezenta o scrisoare de recomandare _i p rticele din moa_tele Sfîntului Dumitru din Tesalonic, primind în schimb felurite daruri _i bani. A r mas în Rusia înc un an, cercetînd Biserica Rus , în special Lavra Sfîntul Serghie, luînd astfel leg tur cu teologia rus a acelei perioade. Se va întoarce în car , unde în 1655 va fi ales episcop al Hu_ilor, unde va p stori pîn în anul 1657, aproape de sfâr_itul vieții sale. Alți autori sunt îns de p rere c de la întoarcerea din Rusia, vl dica Iorest s-ar fi retras la mîn stirea sa de metanie, Putna, unde ar fi r mas pîn la sfâr_itul vieții sale, datat la 12 martie 1678. Probabil c a fost îngropat în afara bisericii mîn stire_ti de la Putna, pe latura de sud a acesteia, acolo unde s-au descoperit mai multe morminte arhiere_ti. binînd seama de viaca sa curat , dar mai ales de statornicia în credinca str bun _i de suferințele îndurate pentru aceasta, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne a hot rât, în _edinca sa din 28 februarie 1950, ca acest vrednic ierarh s fie cinstit în Biserica noastr ca sfânt m rturitor al dreptei-credințe, _i s fie pr znuit la data de 24 aprilie, împreună cu cel lalt vrednic ierarh m rturitor al ortodoxiei, Sfîntul Sava Brancovici. Canonizarea lor solemn a avut loc în data de 21 octombrie 1955, în catedrala Reîntregirii din Alba-Iulia. Tot atunci s-au alc tuit slujba _i sinaxarul celor doi sfinci m rturitori, iar mai târziu, slujba Acatistului.